Jan Bouwens

De Heer en Mevrouw BOUWENS-Hoek hebben de eer kennis te geven van de voorspoedige geboorte van hun zoon

JOHANNES CORNELIS.

Banda-Neira, 16 Augustus 1926.

3894

Johannes (Jan) Cornelis Bouwens is geboren op 16 augustus 1926 in Banda-Neira, NOI. Hij was de zoon van Johannes Bouwens en Catharina Magdalena Hoek. Zijn ouders trouwden op 23 oktober 1925 in Den Haag. Hij had een broer Constant. Zijn vader was gediplomeerd gezaghebber en jurist. Hij overleed op 24 juni 1940. Ze woonden toen in Taroetoeng.

Jan is één van de jongens die in juni 1942 met Scoutingactiviteiten beginnen in Kamp Brastagi. Op 11 augustus wordt de Pioniergroep opgericht. Jan werd op 25 augustus 1942 als verkennersleider (vaandrig) geïnstalleerd. Op 31 mei 1943 moest hij samen met de andere oudste jongens naar het mannenkamp Soengei Sengkol. In dit kamp ontstond de Prins Bernhardgroep onder leiding van Hopman Hahn en Vaandrig Hoogeveen en het is aannemelijk dat ze hier lid van werden.

Jan werd met zijn moeder en broer geïnterneerd in Kamp Brastagi. Jan verbleef in Harrisons, zijn broer in afdeling 3 van het hoofdgebouw en zijn moeder in het Meisjeshuis. Brastagi was een gemengd Japans interneringskamp op Noord-Sumatra, 60 km ten zuiden van Medan aan het Toba-meer. Het kamp was ondergebracht in het gebouwencomplex van de Planters School Vereeniging Brastagi, de bungalow van Harrison & Crosfield en Huize Tameling. De vrouwen en kinderen die op de hoogvlakte rondom Brastagi en Kaban Djahe verbleven en enkele oudere mannen werden geïnterneerd in de kostschool waar normaal accommodatie was voor 200 kinderen. De kampleiding was Nederlands. Op 16 april 1942 opende het kamp en waren er 939 mannen, vrouwen en kinderen gevangen. Na de eerste chaotische weken vond iedereen een plekje. Vrouwen en meisjes sliepen bij elkaar in de voormalige klaslokalen en kinderslaapzalen, jongens ouder dan 8 jaar sliepen apart. Het kamp bestond uit een groot hoofdgebouw, rondom een binnentuin gebouwd, met aan de ene kant de lagere school met een zeer ruim gymnastieklokaal en het kleinere HBS gebouw. Aan de andere kant van het hoofdgebouw stond het nieuwe meisjeshuis, ziekenhuis en het z.g. straatje, waar een aantal gebouwde huisjes voor de onderwijzers waren, een voetbalveld en een klein park, het Vondelpark.

Voor de oorlog was er al een Scoutinggroep in Brastagi. Na de Japanse bezetting stopten de Scoutingactiviteiten. In het geheim vormde Akela van Braningen met een aantal jongens de Pioniersgroep met de patrouilles Arenden en Panters. Eind juni 1942 hadden ze de eerste opkomst. Scato Gockinga werd patrouilleleider van de panters en Frits de Meyere van de arenden. Frank van Bovene van Gent, Hans Smit, Wim Hiddema, Robbie Beets, Freddy van de Woesteijne, Louis Serre, André Wegener Sleeswijk, George en Jan Kelderman werden lid. Begin augustus werden Hans ten Velde, Scato, George en Jan als de eerste verkenners geïnstalleerd.

Om de jongens en meiden in het kamp wat om handen te geven lukte het Akela van Braningen van de Nederlandse kampleiding toestemming te krijgen ‘officieel’ met Scoutingactiviteiten te starten. Scouting werd in principe door de Japanners verboden, maar soms wel oogluikend toegestaan. Gedurende de oorlog waren ze soms strenger en soms meegaander. Op tien augustus 1942 werd de Afdeling Brastagi opgericht en op 11 augustus begon formeel de Pioniersgroep. Jacobus Meyerink werd hopman en Scheuer vaandrig. Op de 25e volgden weer een aantal installaties, waaronder Jan Bouwens als vaandrig en Ely Lysen. De groep krijgt vier patrouilles, naast de Panters en de Arenden beginnen ook de Herten en de Tijgers. George wordt patrouilleleider van de tijgerpatrouille. Op 22 augustus start een tweede groep omdat er ondertussen 66 jongens zijn die lid willen worden. Hans Grijseels wordt één van de eerste leden van de Rimboejagers.

Het afdelingsbestuur werd gevormd door Hopman Meijerink, Oehoe Oomen (Kabouters), Akela Hoek (welpen), Akstra De Lavalette (padvindsters) en Akela van Braningen als secretaresse. Naast de twee verkennerstroepen, waren er voor de jongens twee welpenhordes. Voor de meisjes werd gestart met 2 kabouterkringen en twee meisjestroepen: Skoth (Steeds klaar om te helpen) en Opino (Opgericht in Oorlogstijd). Ze hadden khaki uniformen maar de patrouillelinten waren het enige Scouting kenmerk.

In september 1942 timmerden de jongens een hoek in de gymzaal om apart te kunnen zitten met de troepraad. “De Wigwam” werd het centrum van de afdeling Brastagi, met een deur die zelfs een goed slot had. Negen zware houtblokken om een echt brandend imitatie kampvuur verhoogden de gezelligheid. Het portret van Baden-Powell vond een plaatsje aan de muur op een blauwe jamboree-das. Op de 28^{e} wordt De Wigwam ingewijd. In oktober werden van twee oude jurken vlaggen gemaakt voor de verschillende onderdelen.

Op 22 december 1942 kwamen geïnterneerden uit het Dokter Fonds ziekenhuis in Pematang Siantar naar Brastagi. Er kwamen bijna 700 mensen bij. De scouts hielpen mee iedereen naar hun slaapverblijf te wijzen en spullen te dragen. Alle lessen op school en bijeenkomsten werden verboden en de lokalen werden gebruikt voor de huisvesting. Mede door de toestroom van de nieuwe bewoners bleek in januari 1943 Scouting zo populair dat er ondertussen 3 jongenstroepen, 4 welpenhordes, 3 meisjestroepen, 4 kabouterkringen en een pionierstersstam waren, samen ruim 450 leden.

Op 31 mei 1943 moesten de oudste jongens naar het mannenkamp Soengei Sengkol. Onder de groep zaten de patrouilleleiders en verkenners van het eerste uur. Het kamp lag enige kilometers ten zuidwesten van Medan en was ondergebracht in het koelie-hospitaal van de Maatschappij Arendsburg. Jan was hier bij. Hopman Hahn en Vaandrig Hoogeveen waren met een padvindersgroep, de Prins Bernhardgroep, gestart en Scato en Frits werden hier in ieder geval lid van. De kans is groot dat alle scouts die uit Brastagi kwamen hierbij aansloten. De start was zeer enthousiast, maar dit enthousiasme werd ernstig onderdrukt door een geweldige tegenwerking van de kampleiding, natuurlijk onder pressie van de Jap. Ondanks dit is er in het geheim altijd doorgewerkt en slaagde men er zelfs in kampvuren en installaties te houden.

In oktober 1944 werd dit kamp ontruimd en vertrokken de geïnterneerden naar kamp Si Rengorengo. Het kamp Si Rengorengo lag ongeveer 10 km van Rantau Prapat, midden in de rubberbossen aan de Bila-rivier, volkomen geïsoleerd van de buitenwereld. Er waren

geen kampongs in de buurt en de omgeving was moerassig. Het kamp was ondergebracht in barakken.

Half december 1944 moesten alle jongens die ouder dan 10 waren kamp Brastagi verlaten, Ze gingen naar het mannenkamp Si Rengorengo. Zijn broertje Constant zat bij deze groep.

Jan overleefde de tijd in de kampen. Hij trouwde op 13 februari 1953 in Jakarta met Bernadette Merung (8 oktober 1929). Het stel verhuisde naar Nederland. Jan is overleden op 8 september 2012 in Hellendoorn.

Meer informatie

Huwelijk Johannes Bouwens & Cornelis Johannes Bouwens & Stijna de Bruijn & Catharina Magdalena Hoek & Johannes Zacharias Hoek & Huberta Lidia Wilhelmina van der Meer op 23 oktober 1925 te 's-Gravenhage » Open Archieven
De locomotief » 03 sep 1926 - Art. 215 | Delpher
De Sumatra post » 27 jun 1940 - Art. 51 | Delpher
Achter-kawat-en-Gedek.pdf (s-i-d.nl)
Dokter Fonds Ziekenhuis Medan (japanseburgerkampen.nl)
BRASTAGI (japanseburgerkampen.nl)
Brastagi kampbewoners 1942-1945
Brastagi - Wikipedia
Soengei Sengkol Medan (japanseburgerkampen.nl)
Si Regnorengo Rantau Prapat (japanseburgerkampen.nl)
Aek Pamienke Rantau Prapat (japanseburgerkampen.nl)
Aek Pamienke - Wikipedia
Logboek Opinotroep (via van Braningen)
Noord Sumatra in Oorlogstijd deel 1942 - uitgave van Stichting Noord Sumatra Documentatie
Online Familieberichten; Overleden: Johannes Cornelis (Jan) Bouwens (08-09-2012)
Zoeken CBG archief

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op http://vrijheid.scouting.nl voor meer informatie en alle andere verhalen.